

SPIS TREŚCI

Przedmowa	9
1. Wprowadzenie.....	11
1.1. Kryzys środowiska.....	11
1.2. Czym jest, a czym nie jest ekologia?	15
2. Ekologia jako dyscyplina naukowa.....	21
2.1. Definicja ekologii i przedmiot jej badań	21
2.2. Podział ekologii.....	23
3. Zarys teorii systemów (układów)	29
3.1. Pojęcie systemu.....	29
3.2. Systemy biologiczne	33
3.3. Poziomy organizacji przyrody.....	39
3.4. Przemiany termodynamiczne w systemach.....	44

EKOLOGIA ORGANIZMU

4. Ekologia organizmów (osobnika)	51
4.1. Zjawiska i układy ekologiczne	53
4.2. Wymagania życiowe a środowisko życia organizmów	58
4.3. Klasyfikacja czynników środowiskowych.....	59
4.4. Tolerancja organizmów na działanie czynników środowiskowych	62
4.5. Czynniki ograniczające	64
4.6. Wskaźniki ekologiczne i praktyczne wykorzystanie wiedzy o tolerancji organizmów	69
4.7. Czynniki ekologiczne.....	81
4.7.1. Temperatura	81
4.7.2. Światło	92

4.7.3. Woda	103
4.7.4. Powietrze. Gazy atmosferyczne	109
4.7.5. Sole mineralne	114
4.7.6. Gleba	116
4.7.7. Ogień jako czynnik ekologiczny.....	118
4.7.8. Wiatr.....	121

EKOLOGIA POPULACJI

5. Ekologia populacji.....	127
5.1. Koncepcja populacji	127
5.2. Populacja jako czasowo-przestrzenny układ przyrodniczy	130
5.3. Struktura ekologiczna populacji	133
5.3.1. Liczebność i zagęszczenie	133
5.3.2. Struktura przestrzenna populacji.....	142
5.3.3. Struktura genetyczna populacji.....	148
5.3.4. Struktura wiekowa i płciowa	155
5.3.5. Struktura socjalna populacji	161
5.4. Dynamika populacji.....	167
5.4.1. Rozrodczość i śmiertelność	168
5.4.2. Fazy populacyjne.....	182
5.4.3. Regulacja liczebności populacji.....	191
5.5. Strategie rozwoju populacji	202

EKOLOGIA BIOCENOZ

S. Wybrane zagadnienia organizacji na poziomie biocenozy	209
6.1. Cechy charakterystyczne i kryteria wyróżniania biocenozy.....	210
6.2. Struktura biocenozy	219
6.3. Równowaga biocenotyczna.....	227
6.4. Podstawowe metody badania struktury i funkcjonowanie biocenozy.....	232
6.5. Typy interakcji między dwoma gatunkami	247
6.5.1. Interakcje obojętne: neutralizm	247
6.5.2. Interakcje ujemne: konkurencja między gatunkowa.....	249

6.5.3. Interakcje dodatnio-ujemne: drapieżnictwo, pasożytnictwo i antybioza.....	262
6.5.4. Interakcje dodatnie: komensalizm, kooperacja i mutualizm	272
6.6. Matematyczne modele opisujące procesy konkurencji.....	276

EKOLOGIA EKOSYSTEMÓW

7. Ekosystem.....	289
7.1. Pojęcie ekosystemu.....	289
7.2. Prawidłowości występujące w ekosystemie	291
7.3. Struktura ekosystemu.....	294
7.3.1. Czynniki abiotyczne ekosystemu.....	294
7.3.2. Elementy biotyczne i ich rozmieszczenie w przestrzeni	295
7.3.3. Łącuchy, sieci i poziomy troficzne	296
7.3.4. Struktura troficzna a piramidy ekologiczne.....	304
7.4. Gospodarka materią i energią w ekosystemie.....	306
7.4.1. Produktywność pierwotna i wtórna	308
7.4.2. Materia w ekosystemach a ich funkcjonowanie	309
7.4.3. Gospodarowanie energią w ekosystemach	311
7.5. Produktywność różnych typów ekosystemów	317
7.6. Sukcesja ekologiczna-rozwoj ekosystemów	322
7.6.1. Podstawowe pojęcia i ogólne prawidłowości sukcesji	322
7.6.2. Ekosystem w równowadze: koncepcjeklimaksu	325
7.6.3. Sukcesja ekologiczna pierwotna.....	330
7.6.4. Sukcesja wtórna	336
7.6.4.1. Sukcesja wtórna na lądzie.....	337
7.6.4.2. Sukcesja wtórna w środowiskach wodnych	343
7.7. Ekosystemy antropogenne i problemy zwiększania ich produktywności	348
7.8. Zmiany w ekosystemach naturalnych powodowane przez człowieka i ich skutki	358
7.9. Zjawiska zachodzące na granicy ekosystemów. Ekotony.....	363
7.10. Gospodarka materią w biosferze - cykle biogeochemiczne	370
7.10.1. Obieg węgla w przyrodzie	372
7.10.2. Cykl hydrologiczny	374
7.10.3. Obieg azotu.....	377

7.10.4. Obieg fosforu	378
7.10.5. Obieg siarki.....	380
7.11. Wpływ człowieka na cykle biogeochemiczne	381

EKOLOGIA KRAJOBRAZU-TERMINY, DEFINICJE, KOMENTARZE

8. Z zagadnień ekologii krajobrazu.....	387
8.1. Przedmiot i historia badań.....	387
8.2. Definicje, ogólne przesłanki i podstawowe teorie w metodologii ekologii krajobrazu	396
8.2.1. Podstawowe definicje.....	396
8.2.2. Holistyczna koncepcja przyrody.....	400
8.2.3. Teoria systemów a ekologia krajobrazu	401
8.2.4. Teoria informacji w badaniach krajobrazowych	403
8.2.5. Krajobraz w ujęciu energetycznym.....	405
8.2.6. Model „płatów i korytarzy”.....	406
8.2.7. Biogeograficzna teoria wysp a wyspy środowiskowe.....	408
8.3. Różnicowanie się krajobrazu	412

EKOLOGIA KRAJOBRAZU-KRAJOBRAZY KULTUROWE

9. Specyfika i funkcjonowanie krajobrazów kulturowych	417
9.1. Systemy rolnicze (agroekosystemy)	417
9.1.1. Specyfika ekosystemów rolniczych.....	417
9.1.1.1. Charakterystyka ekologiczna	417
9.1.1.2. Pochodzenie i występowanie roślin uprawnych.....	419
9.1.1.3. Produktywność agroekosystemów i czynniki ograniczające.....	421
9.1.1.4. Struktura agrocenoz	426
9.1.1.5. Chwasty i szkodniki.....	428
9.1.2. Problemy gospodarowania na obszarach wiejskich.....	433
9.1.2.1. Ekologiczne skutki uproszczonych zmianowań.....	433
9.1.2.2. Mechanizacja	435
9.1.2.3. Chemizacja środowiska rolniczego.....	436
9.1.2.4. Wpływ rolnictwa na szatę roślinną i faunę	441

9.1.3. Ekologiczne zasady gospodarowania i kształtowania obszarów wiejskich.....	452
9.2. Obszary zurbanizowane jako układy ekologiczne.....	463
9.2.1. Miasto jako jednostka ekologiczna	465
9.2.2. Struktura i funkcjonowanie miasta jako ekosystemu	469
9.2.2.1. Charakterystyka abiotycznych składników urbifery 469	
9.2.2.2. Urbicenoza - biotyczny element miasta.....	473
9.2.2.3. Zagrożenia dla obszarów zabudowanych	486
9.3. Znaczenie i specyfika terenów podmiejskich (suburbiów)	489
Słownik wybranych terminów	493
Piśmiennictwo	517
Skorowidz rzeczowy	555
Skorowidz nazw polskich i łacińskich	567
Załącznik	589